Finansutskottets betänkande 1984/85:31

om anslag för budgetåret 1985/86 till riksgäldskontoret samt om ändring i lagen om riksgäldskontoret (prop. 1984/85:100 bil. 16 och förs. 1984/85:22)

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet frågor om riksgäldskontorets anslag för budgetåret 1985/86. Utskottet biträder med en smärre jämkning riksgäldsfullmäktiges förslag till medelsberäkning. Utskottet föreslår också att riksgäldskontoret skall få möjlighet att bedriva uppdragsverksamhet inom tre områden, nämligen beträffande

– kreditgivningen till vissa affärsverk,

– vinstdragningar och annan service åt banker som bedriver vinstsparande,

– biträde åt u-länder och internationella organisationer i frågor om skuldförvaltning.

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet

dels proposition 1984/85:100 bilaga 16 (finansdepartementet) i vad avser Litt. B Riksdagens myndigheter punkterna B 1 – B 4,

dels fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag 1984/85:22 om ändring i lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret samt komplettering av anslagsframställning för budgetåret 1985/86.

Det i förslag 22 framlagda lagförslaget har följande lydelse:

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret skall ha nedan angivna lydelse:

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 §	
Av fullmäktige avgörs	
1. viktigare författningsfrågor;	
2. viktigare frågor om riksgäldskontorets organisation och arbetsformer;	
3. frågor om upptagande av lån mot obligationer eller andra förbindelser;	
4. frågor om utfärdande av statlig garanti eller lämnande av annat statligt stöd som enligt riksdagens beslut skall prövas av riksgäldskontoret;	
5. frågor om villkor för *rörliga* krediter;	5. frågor om villkor för krediter *som sägs i 3 §;*
6. frågor om avskrivning, ackord och eftergift rörande fordringar;	
7. anslagsfrågor och andra frågor av större ekonomisk betydelse;	
8. frågor om inrättande av tjänst samt om tillsättande av tjänst i vilken lönegrad F 19 eller högre kan tillämpas på innehavaren;	
9. frågor om skiljande från tjänst eller uppdrag eller om disciplinsansvar, åtalsanmälan, avstängning eller läkarundersökning;	
10. övriga frågor som enligt denna lag skall avgöras av fullmäktige;	
11. andra frågor som fullmäktige finner vara av större vikt eller som riksgäldsdirektören hänskjuter till fullmäktige.	

Fullmäktige får i den utsträckning förhållandena påfordrar överlåta till riksgäldsdirektören rätten att besluta om upptagande av dagslån och lån mot skattkammarväxlar och statsskuldväxlar, att bestämma de närmare villkoren för andra lån som skall tas upp samt att besluta i ärenden som anges i första stycket 4, 5 och 6. Rätten för riksgäldsdirektören att besluta i de angivna frågorna får, i den utsträckning fullmäktige medger, av riksgäldsdirektören överlåtas till annan tjänsteman. Sådana bemyndiganden för riksgäldsdirektören skall framgå av en av fullmäktige beslutad arbetsordning eller genom ett särskilt fullmäktiges beslut. Fullmäktige kan bestämma att beslut som fattas med stöd av fullmäktiges bemyndiganden skall anmälas för fullmäktige.

Ärenden som inte skall avgöras av fullmäktige avgörs av riksgäldsdirektören ensam. I den mån sådana ärenden inte är av det slag att de behöver prövas av riksgäldsdirektören får de avgöras av annan tjänsteman i den omfattning som framgår av arbetsordningen eller särskilda beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

FJORTONDE HUVUDTITELN

Riksdagens myndigheter

1. **Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader.** Fullmäktige i riksgäldskontoret har i *proposition 100 bilaga 16* (finansdepartementet) under punkt B 1 (s. 7–9) föreslagit riksdagen

1. att en anslagspost för uppdragsverksamhet på ett formellt belopp av 1 000 kr. tas upp under anslaget Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader för budgetåret 1985/86,

2. att till Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader för budgetåret 1985/86 anvisas ett förslagsanslag av 45 712 000 kr.

Vidare har fullmäktige i riksgäldskontoret i *förslag 22* föreslagit riksdagen

1. att – under förutsättning att riksdagen bifaller vad regeringen anfört om finansiering av vissa affärsverks verksamhet – anta det förslag till lag om ändring i lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret som upprättats inom riksgäldskontoret,

2. att godkänna vad som anförts om principer för redovisning av uppdragsverksamhet,

3. att medge att tillfälliga likviditetsunderskott i uppdragsverksamheten får täckas genom medelstillskott från upplåningen, varvid räntevillkoren för rörlig kredit tillämpas och att tillfälliga likviditetsöverskott i uppdragsverksamheten tillgodoförs ränteintäkter enligt samma grunder som för övriga uppdragsmyndigheter,

4. att godkänna vad som anförts om tjänsteexport från riksgäldskontoret.

Propositionen och förslaget

Fullmäktige i riksgäldskontoret föreslår att 45,7 milj. kr. skall anvisas till kontorets förvaltningskostnader för budgetåret 1985/86. Av äskandena ligger 0,8 milj. kr. eller 1,8 % utanför ramen för det s. k. huvudförslaget. Fullmäktige föreslår också att det i staten för förvaltningskostnadsanslaget skall föras upp ett formellt belopp på 1 000 kr. under en ny anslagspost för uppdragsverksamhet.

I förslag 22 utvecklar fullmäktige närmare vilka verksamhetsområden som enligt deras mening bör innefattas i den nya uppdragsverksamheten. Det är

– riksgäldskontorets utökade kreditgivning till luftfartsverket och statens järnvägar,

– service åt banker som tagit över det av staten tidigare premierade vinstsparandet,

– biträde i frågor om skuldförvaltning åt enskilda u-länder, internationella organisationer och svenska biståndsmyndigheter.

Utskottet

Fullmäktiges budgetförslag innebär att riksgäldskontorets förvaltningskostnadsanslag i princip förs upp med ett realt sett närmast oförändrat belopp under budgetåret 1985/86. Inom detta belopp föreslår fullmäktige besparingar och inkomstförstärkningar på i runt tal 1,2 milj. kr. Huvuddelen av dessa medel begär man att få utnyttja för vissa resursförstärkningar. Dessa innefattar bl. a. förslag om fem nya tjänster, varav fyra på handläggarnivå.

Riksgäldskontoret har under senare år utvecklat nya finansieringsinstrument, såväl för institutionella placerare som för hushållssektorn. Kontoret har därigenom fått ett ökat behov av att i direkt kontakt med olika återförsäljare sprida information om låneinstrumenten och bistå med olika säljinsatser. För att möta detta behov föreslår fullmäktige att upplåningsenheten tillförs en ny handläggartjänst.

Utskottet vill erinra om att riksbanksfullmäktige nyligen föreslagit en ny teknik för emission av vissa statspapper. Förslaget förs fram i det yttrande som riksbanksfullmäktige lämnat över statsskuldspolitiska kommitténs delbetänkande Statsskuldspolitiken – samordningsfrågor (SOU 1984:89). Det går ut på att riksbanken ensam skall förvärva de emissioner som riksgäldskontoret gör av statspapper med penningpolitisk anknytning, dvs. för närvarande statsskuldväxlar och riksobligationer. Dessa statspapper skall riksbanken sedan i sin tur sälja på marknaden som ett led i sina penningpolitiska operationer. Förslaget, som för närvarande bereds inom regeringskansliet, berör direkt det resursbehov som aktualiseras av riksgäldsfullmäktige. Med hänsyn härtill föreslår utskottet att riksdagen, i avvaktan på att denna fråga fått en lösning, inte anvisar medel för den begärda tjänsten.

Riksgäldsfullmäktiges medelsberäkning i övrigt har utskottet inget att erinra mot.

Riksdagen har tidigare i år beslutat att finansieringen av luftfartsverkets och statens järnvägars verksamhet skall ändras (FiU 1984/85:10, rskr. 1984/85:134–136). Enligt beslutet skall riksgäldskontoret tillhandahålla medel vid sidan av statsbudgeten för finansiering av dessa verks rörelsekapital och investeringar. Såväl löpande som långfristiga krediter skall alltså kunna lämnas. Kreditgivningen skall ske under en försöksperiod och resultatet skall utvärderas efter två år.

Enligt fullmäktiges uppfattning bör denna kreditgivning bedrivas som uppdragsverksamhet. Fullmäktige finner det naturligt att i detta sammanhang också se över och marknadsanpassa kontorets övriga rörliga krediter vilka bör redovisas på samma sätt.

Utskottet vill erinra om att kreditgivningen till affärsverken inte är avsedd att inrymma något subventionsmoment. Det är därför viktigt att kontoret kan tillhandahålla krediterna på så långt möjligt marknadsmässiga villkor och att verksamheten läggs upp på ett administrativt rationellt sätt. Den av

fullmäktige föreslagna uppdragsformen och det sätt på vilket uppkomna likviditetsunderskott och likviditetsöverskott avses bli reglerade ger som utskottet ser det förutsättningar för att dessa krav skall kunna tillgodoses. Utskottet tillstyrker med hänsyn härtill den föreslagna lösningen och har inget att erinra mot att även övriga rörliga krediter marknadsanpassas och redovisas på motsvarande sätt.

Den ändrade inriktningen av riksgäldskontorets kreditgivning bör enligt fullmäktige komma till uttryck i lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret. Fullmäktige föreslår därför att en smärre ändring görs i 18 § första stycket, dvs. i det lagrum där föreskrifter finns intagna om vilka ärenden som skall avgöras av fullmäktige. Den i andra stycket reglerade delegationsrätten bör kvarstå oförändrad, påpekar fullmäktige. Utskottet är i det avseendet av samma uppfattning som fullmäktige. För att denna synpunkt skall kunna tillgodoses bör enligt utskottets mening en mindre ändring göras även i 18 § andra stycket. Utskottets ändringsförslag framgår av den bilaga som har fogats till detta betänkande.

Fullmäktige har vidare föreslagit att ytterligare två verksamhetsområden skall kunna inordnas i uppdragsverksamheten. Sålunda bör kontoret på uppdragsbasis kunna lämna viss service till banker som bedriver det nya vinstsparandet i egen regi. Kontoret bör också, anser fullmäktige, kunna åta sig att i form av uppdragsverksamhet bistå bl. a. u-länder och internationella organisationer med råd och anvisningar i frågor som rör skuldförvaltning, skuldkonsolidering, upplåning m. m. Fullmäktige betonar att tjänsteexporten är avsedd att ske i begränsad omfattning och på ett sätt som inte leder till men för den egna verksamheten.

Förslaget om biträde åt banker som bedriver vinstsparande har utskottet inget att erinra mot. Vad beträffar den föreslagna tjänsteexporten vill utskottet för sin del inte motsätta sig att riksgäldskontoret på angivet sätt bistår u-länder och internationella organisationer i dessa frågor så länge verksamheten ges endast begränsad omfattning. Utskottet förutsätter därvid att insatserna samordnas med Sveriges övriga utrikespolitiska aktiviteter. Skulle efterfrågan på denna typ av tjänster visa sig bli stor får det enligt utskottets mening övervägas om inte verksamheten lämpligen bör bedrivas i andra former, utan organisatorisk anknytning till svenska statens utlandsupplåning.

Fullmäktige föreslår att det i staten för anslaget B 1 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader förs upp en anslagspost för uppdragsverksamhet med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under denna anslagspost avses de tre formerna av uppdragsverksamhet bli redovisade. Vid redovisningen av uppdragsverksamheten och vid utformningen av budgetförslag och långtidsbedömningar ämnar fullmäktige följa budgethandbokens regler för myndigheter med uppdragsmodell. Detta innebär, framhåller fullmäktige, bl. a. att utfall och prognoser över intäkter, kostnader och resultat skall analyseras och specificeras per verksamhetsgren.

Med hänsyn till att den beslutade kreditgivningen till vissa affärsverk har formen av försöksverksamhet, kan utskottet ansluta sig till denna lösning. Dock bör efter den tvååriga försöksperiodens utgång prövas om inte denna kreditgivning bör redovisas över ett särskilt anslag. Utskottet förutsätter att riksgäldskontoret för riksdagen i avvaktan härpå utförligt redovisar omfattningen och utvecklingen av de olika formerna av uppdragsverksamhet.

Sammanfattning av utskottets förslag till medelsanvisning för riksgäldskontoret 1985/86

		varav revisionsenhetens särkostnader
1. Förvaltningskostnader	37 893 000	1 030 000
2. Lokalkostnader	7 466 000	–
3. Extraordinära utgifter	500 000	–
4. Uppdragsverksamhet	1 000	–
Summa kr.	**45 860 000**	**1 030 000**
5. *Uppbördsmedel*	*380 000*	–
Summa kr.	**45 480 000**	**1 030 000**

Av anslagsposten 1 får högst 25 041 000 kr. användas för att bestrida lönekostnader inkl. lönekostnadspålägg för den personal som finns vid kontoret enligt organisationsplanen.

Följande riktlinjer bör ligga till grund för utformningen av riksgäldsfullmäktiges anslagsframställning för budgetåret 1986/87. De anvisningar som finansdepartementet utfärdat för statsmyndigheternas anslagsframställningar avseende detta budgetår skall också gälla för riksgäldskontoret. Vid utformningen av sin framställning skall fullmäktige pröva medelsbehovet utifrån samma krav som regeringen ställer på statsmyndigheternas anslagsframställningar. Särskild vikt skall läggas vid de mer långsiktiga bedömningarna av verksamheten. Det bör sålunda ankomma på fullmäktige att i anslutning till budgetförslaget för 1986/87 dels redovisa en bedömning av resursbehoven under den kommande femårsperioden, dels ange vilka omdisponeringar och andra åtgärder som fullmäktige anser nödvändiga för att tillgodose dessa behov.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen medger att en anslagspost för uppdragsverksamhet på ett formellt belopp av 1 000 kr. tas upp under anslaget Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader för budgetåret 1985/86,
2. att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:100 bilaga 16 punkt B 1 moment 2 till *Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 45 480 000 kr.,

3. att riksdagen antar i förslag 1984/85:22 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret med den ändringen att 18 § erhåller i *bilaga* till detta betänkande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse,
4. att riksdagen med anledning av förslag 1984/85:22 godkänner vad utskottet anfört om principer för redovisning av uppdragsverksamhet,
5. att riksdagen medger att tillfälliga likviditetsunderskott i uppdragsverksamheten får täckas genom medelstillskott från upplåningen, varvid räntevillkoren för rörlig kredit tillämpas och att tillfälliga likviditetsöverskott i uppdragsverksamheten tillgodoförs ränteintäkter enligt samma grunder som för övriga uppdragsmyndigheter,
6. att riksdagen med anledning av förslag 1984/85:22 godkänner vad utskottet anfört om tjänsteexport från riksgäldskontoret.

2. **Riksgäldskontoret: Vissa kostnader vid emission av statslån m. m.** Utskottet tillstyrker fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag under punkt B 2 (s. 9–11) och hemställer

att riksdagen till *Riksgäldskontoret: Vissa kostnader vid emission av statslån m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 57 400 000 kr.

3. **Riksgäldskontoret: Administrationskostnader för lönsparandet.** Utskottet tillstyrker fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag under punkt B 3 (s. 11) och hemställer

att riksdagen till *Riksgäldskontoret: Administrationskostnader för lönsparandet* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 890 000 kr.

4. **Riksgäldskontoret: Administrationskostnader i samband med premiering av frivilligt sparande av överskjutande preliminär skatt.** Utskottet tillstyrker fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag under punkt B 4 (s. 12) och hemställer

att riksdagen till *Riksgäldskontoret: Administrationskostnader i samband med premiering av frivilligt sparande av överskjutande preliminär skatt* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 2 maj 1985

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Nils Åsling (c), Per-Axel Nilsson (s), Rune Rydén (m), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Torsten Karlsson (s), Bo Södersten (s), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Gerd Engman (s) och Jan-Olof Ragnarsson (vpk).

Särskilt yttrande

Punkt 1. Riksgäldskontoret:Förvaltningskostnader

Rune Rydén, Filip Fridolfsson, Hugo Hegeland och Margit Gennser (alla m) anför:

Vi har i andra sammanhang avvisat den föreslagna kreditgivningen från riksgäldskontoret till affärsverken. I själva principfrågan hänvisar vi till reservation 16 i FiU 1984/85:10.

Bilaga

Utskottets förslag till ändring i riksgäldsfullmäktiges förslag till Lag om ändring i lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret

Riksgäldsfullmäktiges förslag	*Utskottets förslag*

18 §

Av fullmäktige avgörs

1. viktigare författningsfrågor;
2. viktigare frågor om riksgäldskontorets organisation och arbetsformer;
3. frågor om upptagande av lån mot obligationer eller andra förbindelser;
4. frågor om utfärdande av statlig garanti eller lämnande av annat statligt stöd som enligt riksdagens beslut skall prövas av riksgäldskontoret;
5. frågor om villkor för krediter som sägs i 3 §;
6. frågor om avskrivning, ackord och eftergift rörande fordringar;
7. anslagsfrågor och andra frågor av större ekonomisk betydelse;
8. frågor om inrättande av tjänst samt om tillsättande av tjänst i vilken lönegrad F 19 eller högre kan tillämpas på innehavaren;
9. frågor om skiljande från tjänst eller uppdrag eller om disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning eller läkarundersökning;
10. övriga frågor som enligt denna lag skall avgöras av fullmäktige;
11. andra frågor som fullmäktige finner vara av större vikt eller som riksgäldsdirektören hänskjuter till fullmäktige.

Fullmäktige får i den utsträckning förhållandena påfordrar överlåta till riksgäldsdirektören rätten att besluta om upptagande av dagslån och lån mot skattkammarväxlar och statsskuldväxlar, att bestämma de närmare villkoren för andra lån som skall tas upp samt att besluta i ärenden som anges i första stycket 4, 5 och 6. Rätten för riksgäldsdirektören att besluta i de angivna frågorna får, i den utsträckning fullmäktige medger, av riksgäldsdirektören överlåtas till annan tjänsteman. Sådana bemyndiganden för riksgäldsdirektören skall framgå av en av fullmäktige beslutad arbetsordning eller genom ett särskilt fullmäktiges beslut. Fullmäktige kan bestämma att beslut som fattas med stöd av fullmäktiges bemyndiganden skall anmälas för fullmäktige.

Fullmäktige får i den utsträckning förhållandena påfordrar överlåta till riksgäldsdirektören rätten att besluta om upptagande av dagslån och lån mot skattkammarväxlar och statsskuldväxlar, att bestämma de närmare villkoren för andra lån som skall tas upp samt att besluta i ärenden som anges i första stycket 4 och 6 *samt i frågor om villkor för rörliga krediter och andra krediter till affärsverk*. Rätten för riksgäldsdirektören att besluta i de angivna frågorna får, i den utsträckning fullmäktige medger, av riksgäldsdirektören överlåtas till annan tjänsteman. Sådana bemyndiganden för riksgäldsdirektören skall framgå av en av fullmäktige beslutad arbetsordning eller genom ett särskilt fullmäktiges beslut. Fullmäktige kan bestämma att beslut som fattas med stöd av fullmäktiges bemyndiganden skall anmälas för fullmäktige.

Ärenden som inte skall avgöras av fullmäktige avgörs av riksgäldsdirektören ensam. I den mån sådana ärenden inte är av det slag att de behöver prövas

av riksgäldsdirektören får de avgöras av annan tjänsteman i den omfattning som framgår av arbetsordningen eller särskilda beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.